

Ο ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ της ΠΑΦΟΥ

Θωμάς Νεκτάριος Παπαναστασίου: Να δοθεί χρόνος για μελέτη του σχεδίου λύσης

ΤΗΣ ΚΙΚΗΣ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ

Ο Θωμάς Νεκτάριος Παπαναστασίου είναι Επίκουρος Καθηγητής Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Νεάπολης Πάφου με ειδίκευση στο Διεθνές και Διεθνές Δίκαιο και ειδικά στις διεθνείς επενδύσεις και στην ενέργεια.

Κατέχει διδακτορικό τίτλο (PhD) στο Διεθνές Επενδυτικό Δίκαιο (Waseda University, Tokyo), μεταπτυχιακό τίτλο (MA) στις Διεθνείς Σχέσεις (Waseda University, Graduate School of Asian Pacific Studies), μεταπτυχιακό τίτλο στην Πολιτική Δικονομία (LL.M) (Νομική Σχολή Αθηνών) και πτυχίο νομικής (LL.B) (Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών).

Ο Δρ Θωμάς Νεκτάριος Παπαναστασίου σε συνέντευξη που παραχώρησε στον Ταχυδρόμο της Πάφου αναφέρθηκε μεταξύ άλλων στο Διεθνές Δίκαιο που αποτελεί –όπως είπε– μια διαχρονική αξία, σχολίασε την έκβαση των συνομιλιών, ενώ υποστήριξε ότι η Κύπρος αποτελεί σήμερα ένα από τα πιο επιτυχημένα παραδείγματα εφαρμογής του Δικαίου της Θάλασσας στην πράξη. Ο Καθηγητής ολοθώως, ερωτηθείς σχετικά, αναφέρθηκε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου, η οποία σημείωσε, παρουσιάζει το πιο έντονο ενδιαφέρον υποψηφίων φοιτητών τόσο από την Ελλάδα όσο και από την Κύπρο. Παρά την πρόσφατη έναρξη λειτουργίας της, προσφέρει πλήρως όλα τα μαθήματα, τόσο του κυπριακού όσο και του ελληνικού δικαίου, σε ένα ενιαίο πρόγραμμα σπουδών, συμπλήρωσε.

Πολλοί αμφισβητούν το ρόλο του Διεθνούς Δικαίου (ΔΔ) στη δίκαιη διευθέτηση διεθνών διενέξεων. Τι ρόλο παίζει το Διεθνές Δίκαιο στην προσπάθεια επίλυσης του Κυπριακού;

Το ΔΔ αγκαλιάζει όλους τους λαούς και στοχεύει την παγκόσμια ειρήνη και ασφάλεια, την πρόσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη διεθνή ανάπτυξη. Είναι μια διαχρονική αξία και κατάκτηση όλης της διεθνούς κοινότητας, παρουσιάζοντας τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερη εξέλιξη σε νέους κλάδους της επιστήμης. Στο πλαίσιο αυτό, επιδιώκουμε την επίλυση του Εθνικού μας ζητήματος μέσω τόσο του διεθνούς συμβατικού και εθιμικού δικαίου όσο και των αναγνωρισμένων από τη διεθνή κοινότητα αρχών, αποτελώντας την καλύτερη διασφάλιση για την ικανοποίηση των δικαίων αιτημάτων του κυπριακού Ελληνισμού. Βέβαια, το ΔΔ δέχεται σήμερα και πολλούς κριτικές και αμφισβήτησης για αδυναμία υπεράσπισης των αδυνάτων έναντι των ισχυρών. Υποστηρίζεται δηλαδή, η άποψη ότι το ΔΔ είναι σε κρίση. Την κριτική αυτή ακούω πολλές φορές και από τους φοιτητές μας όταν ζητάμε για το Κυπριακό Πρόβλημα. Πρέπει όμως να θέσουμε τα πράγματα στη σωστή τους βάση. Δεν πρέπει να ξεκινάμε ότι στη διεθνή πραγματικότητα, υπάρχει και η διεθνής πολιτική με τις διάφορες επιδιώξεις των κρατών, που δεν υπαγορεύονται πάντα από το δίκαιο αλλά αναθέτως, καθοδηγούνται από τα εκάστοτε συμφέροντά τους. Πρέπει να είμαστε ρεαλιστές: Ούτε να επιρρίπτουμε ευθύνες στο ΔΔ για πράγματα που εξαρτώνται κυρίως από την πολιτική των κρατών, αλλά και ούτε να ζητάμε από το ΔΔ γρήγορα και άμεσα αποτέλεσμα για ζητήματα που σχετίζονται με τις διεθνείς εξελίξεις και την ισορροπία ισχύος των Μεγάλων Δυνάμεων.

Εσείς ως ακαδημαϊκός βλέπετε ότι οι συνομιλίες οδεύουν προς την σωστή κατεύθυνση από τη

σκοπιά του Διεθνούς Δικαίου;

Καταρχήν, τα όσα ξέρουμε για τη διαδικασία των συνομιλιών προέρχονται από μη επίσημες πηγές, καθώς δεν έχει ανακοινωθεί κάτι επίσημο σε σχέση με το περιεχόμενο των συζητήσεων και αποκλίσεων στα επιμέρους κεφάλαια της διαπραγμάτευσης. Επομένως, δεν θα ήταν σωστό να βγάλουμε κάποιο συμπέρασμα για την πρόοδο των συνομιλιών. Κάνοντας αυτή την αναγκαία διαπίστωση, θα πρέπει πάντως να επισημάνουμε ότι η διαδικασία των συνομιλιών μεταξύ των δυο πλευρών γίνονται σε ένα πλαίσιο πολιτικό-διπλωματικό. Σε αυτό λοιπόν το πλαίσιο και σύμφωνα με όσα αναφέραμε νωρίτερα, υπάρχουν συμφέροντα και στρατηγικές επιλεκόμενων κρατών (κυρίως της Τουρκίας), που ερμηνεύουν το ΔΔ με το δικό τους τρόπο και σίγουρα, επιδιώκουν την εύρεση μιας λύσης όσο γίνεται αποστασιοποιημένης από τις αρχές του ΔΔ και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Για αυτό το λόγο, η οποία πολιτική διαδικασία/διαπραγμάτευση δεν πρέπει να αγνοήσει τις επιταγές του ΔΔ ή δεν πρέπει να δειχθεί μια ερμηνεία των κανόνων του ΔΔ, που θα περιορίζει και θα αλλοιώνει το πραγματικό νόημα και σκοπό του δικαίου. Κάτι τέτοιο δεν θα πρέπει να συμβεί. Επομένως, όταν και εφόσον φθάσουμε στο σημείο να έχουμε το πλήρες κείμενο ενός σχεδίου λύσης του κυπριακού προβλήματος, θα πρέπει να έχουμε άφθονο χρόνο στη διάθεσή μας (σίγουρα πιο πολύ από αυτόν που είχαμε στο Σχέδιο Ανάν), ώστε να είμαστε σε θέση τόσο εμείς οι νομικοί, να απαντήσουμε με ασφάλεια τα ερωτήματάς, όσο και οι πολίτες, ώστε να μπορούν να κατανοήσουν όλες τις πτυχές του Σχεδίου και κυρίως σε σχέση με τα θέματα του ΔΔ, που είναι καθοριστικής σημασίας για μια δίκαιη λύση.

Δηλαδή, αξιοποιούμε όλα τα Νομικά μας όπλα στη διπλωματία; Και ποια σημεία κρίνετε ως τα πιο επικίνδυνα σε περίπτωση κατάληξης των συνομιλιών σε ένα νέο σχέδιο λύσης;

Στην προσπάθεια αναζήτησης πολιτικά βιώσιμης λύσης για την επανένωση της Κύπρου και υπό καθεστώς διπλωματικών πιέσεων (που αναμφίβολα υπάρχουν), ενδέχεται πάντα ο κίνδυνος να αμφισβητηθεί η αναγκαιότητα τήρησης του ΔΔ και των αποφάσεων/ψηφισμάτων που έχουν εκδοθεί έως σήμερα από σημαντικά όργανα του ΔΔ. Η οποιαδήποτε απομάκρυνση από τις προβλήψεις του ΔΔ, επιβαρύνει την ελληνοκυπριακή πλευρά. Δεν πρέπει άλλωστε να ξεκινάμε ότι η σημαντικότερη νομική πτυχή του κυπριακού προβλήματος συνίσταται στην παράνομη κατά το ΔΔ, πράξη της τουρκικής εισβολής και συνεχιζόμενης κατοχής της Βορείου Κύπρου. Αυτή η πράξη συνιστά σύμφωνα με τον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών επίθεση εναντίον άλλου κράτους, δηλαδή χρήση βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας

του. Εξαιτίας της παραβίασης αυτής, που κατά το ΔΔ στρέφεται ενάντια της ειρηνικής συνύπαρξη των λαών, κανείς στη διεθνή κοινότητα (εκτός της Τουρκίας) δεν έχει μέχρι σήμερα αμφισβητήσει την κυριαρχία της Κυπριακής Δημοκρατίας στο νησί και τη διεθνή νομική προσωπικότητά της, ως νόμιμο φορέα διεθνούς εκπροσώπησης του κυπριακού λαού. Το κατεχόμενο τμήμα του νησιού δεν αποτελεί κράτος αναγνωρισμένο από τη διεθνή κοινότητα και ούτε ποτέ μπορεί να αναγνωρισθεί, παρά μόνο αν καταστρατηγηθεί το ΔΔ. Αυτό θεωρώ, αποτελεί μέχρι σήμερα, την καλύτερη αξιολόγηση του ΔΔ στους διπλωματικούς χαρτισμούς της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μην ξεκινάμε ότι η Κύπρος έγινε δεκτή στην ΕΕ ως πλήρες μέλος για ολόκληρη την επικράτεια του νησιού, αναπέλλοντας την εφαρμογή του ευρωπαϊκού κεκτημένου στο βόρειο τμήμα, επί του οποίου η Κυπριακή Δημοκρατία δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο. Πάντως, σε περίπτωση συμφωνίας των δυο μερών σε ένα νέο σχέδιο λύσης, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε όλα τα κεφάλαια των διαπραγματεύσεων και ειδικά, σε τρία σημεία: 1. Η λήψη των βασικών αποφάσεων για τη διακυβέρνηση του κράτους να μην παρεμποδίζεται από δικαιώματα veto των μειονοτήτων 2. Ο κίνδυνος να αμφισβητηθεί το ενιαίο της διεθνούς νομικής προσωπικότητας της Ενωμένης Κύπρου, αν αναγνωρισθεί κάποιο δικαίωμα μονομερούς επέμβασης από ξένες δυνάμεις για λογαριασμό των μειονοτήτων σε περίπτωση συνέχισης παρουσίας ξένων κατοικιών στρατευμάτων στο νησί, και 3. Να

διασφαλισθεί ότι τα συμφωνηθέντα από τις δυο κοινότητες, τελικά θα εφαρμοσθούν, με όσο το δυνατόν ξεκάθαρο τρόπο, χωρίς αμφισβήσεις ή αόριστες έννοιες.

Το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας μπορεί να αποτελέσει ασπίδα προστασίας στις προκλητικές ενέργειες της Τουρκίας όσον αφορά την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων;

Θα έλεγα ότι η Κύπρος αποτελεί σήμερα ένα από τα πιο επιτυχημένα παραδείγματα εφαρμογής του Δικαίου της Θάλασσας στην πράξη. Χαίρομαι πραγματικά, που είμαι στην Κύπρο τα τελευταία τρία χρόνια και διδάσκω το Δίκαιο της Θάλασσας στους φοιτητές μου, έχοντας μια μοναδική ευκαιρία να αναλύσω τη θεωρία, αντλώντας παραδείγματα από τις συμφωνίες οριοθέτησης της ΑΟΖ, που έχει συνάψει έως τώρα η ΚΔ, καθώς και από τα αποτελέσματα αυτών των συμφωνιών για την εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου της χώρας. Η Σύμβαση του 1982 των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, στο Montego Bay, αποτέλεσε το «εργαλείο» πραγμάτωσης ενός από τα σημαντικότερα επιτεύγματα της Κύπρου την τελευταία δεκαετία: της θέσπισης-συστηματικής οικονομικής ζώνης-ΑΟΖ- και της δυνατότητας εκμετάλλευσης του ορυκτού πλούτου που βρί-

σκεται στο υπέδαφος της θάλασσας αυτής ζώνης. Όταν το 2003, η Κύπρος οριοθετήθηκε για πρώτη φορά τα θαλάσσια σύνορά της με την ΑΟΖ της Αιγύπτου, ένα χρόνο αργότερα το 2004 ανακήρυξε την ΑΟΖ της, καταθέτοντας τις γεωγραφικές συντεταγμένες στο Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ και κατόπιν, οριοθέτησε την ΑΟΖ της με αυτή του Λιβάνου και του Ισραήλ, πολλοί ήταν αυτοί που αμφισβήτησαν τις κινήσεις αυτές και ταυτόχρονα την εφαρμογή του ΔΔ, λόγω των αντιδράσεων της Τουρκίας. Και όμως, παρά των όποιων προκλήσεων, η Τουρκία δεν κατάφερε, έως σήμερα, να εμποδίσει τους σχεδιασμούς της ΚΔ και τις διεθνείς συμφωνίες που έχει συνάψει. Σε αυτό βέβαια, συνέβαλλαν και οι καλοί διπλωματικοί χειρισμοί της ΚΔ, οι σωστές και γρήγορες λήψεις αποφάσεων και η επιλογή τόσο των στρατηγικών συμμαχιών με την Ελλάδα, Αίγυπτο και Ισραήλ, (οι λεγόμενες τριμερείς συμφωνίες), όσο και με την υπογραφή συμβάσεων παραχώρησης των θαλάσσιων οικοπέδων – τεμαχίων – σε εταιρικά σχήματα, που επιβεβαιώνουν και ενδυναμώνουν τη στρατηγική της ΚΔ για έρευνα, εξόρυξη και εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων εντός της κυπριακής ΑΟΖ. Αυτό φάνηκε και με τη λήξη του Γ' διαγωνισμού τον περασμένο Ιούλιο, από την επίσημη ανακοίνωση των ονομάτων εταιρειών και κοινοπραξιών που διεκδικούν τα δικαιώματα για τεμάχια της κυπριακής ΑΟΖ. Πρόκειται για εταιρείες «κολλοσσούς» στην εξόρυξη και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, και το ενδιαφέρον τους μας δίνει πολλές ελπίδες για τα πιθανότερα ανεύρεσης μεγάλων κοιτασμάτων στην κυπριακή ΑΟΖ. Η παρουσία εξόχλων, μεγάλων εταιρειών ενέργειας στην Κύπρο μπορεί να ωφελήσει γενικότερα και άλλους τομείς της οικονομίας, με την ανάληψη διεθνών επενδυτικών σχεδίων, κάτι που αφορά ένα νεότερο τομέα του ΔΔ, το διεθνές επενδυτικό δίκαιο, ως προς την προσέγγιση και προστασία ξένων επενδύσεων.

Γιατί κάποιος να διαλέξει τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Νεάπολης;

Η Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου μας, παρουσιάζει το πιο έντονο ενδιαφέρον υποψηφίων φοιτητών τόσο από την Ελλάδα όσο και από την Κύπρο. Παρά την πρόσφατη έναρξη λειτουργίας της, προσφέρει πλήρως όλα τα μαθήματα, τόσο του κυπριακού όσο και του ελληνικού δικαίου, σε ένα ενιαίο πρόγραμμα σπουδών. Αυτή είναι μια ιδιαίτερη τιμή της Σχολής μας που δίνει στους φοιτητές της τη μοναδική ευκαιρία να ερευνηθούν με τις αναγκαίες γνώσεις και με τη απαραίτητα μεθοδολογικά εργαλεία ώστε να κατανοούν και να ερμηνεύουν σωστά, νομοθετικά και νομολογικά κείμενα, από δυο διαφορετικές έννοιες τάξης: την αγγλοσαξονική και την ευρωπαϊκή-ηπειρωτική. Παράλληλα, μαθαίνουν να διακρίνουν την εισοδική και επιρροή που ασκούν στην ελληνική και κυπριακή έννομη τάξη το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και η διεθνής έννομη τάξη, εφαρμόζοντας στην πράξη νέες μορφές μάθησης με έμφαση στις «διδραμικές» ασκήσεις μεταξύ φοιτητών και διδασκόντων, τμηματική δουλειά και την ενθάρρυνση της κριτικής σκέψης. Έχουμε ήδη απόφοιτους που διακρίνονται στον επαγγελματικό και επιστημονικό σίβη και διδακτικό προσωπικό, που απαρτίζεται τόσο από νέους καταξιωμένους επιστήμονες, με ακαδημαϊκή έρευνα και προ-ΰληπρη σε μεγάλα πανεπιστήμια του εξωτερικού, όσο και από έμπειρους καθηγητές, με επιστημονική οριότητα, που δίδαξαν για πολλά χρόνια σε νομικές της Ελλάδας και της Ευρώπης.